

Reserapport till Svenska ICOM

ICOM COMCOL Annual Conference 2015

Tema:
Collecting and Collections – the politics and praxis of
social, economic and intellectual sustainability.

Seoul, Sydkorea, 26-31 oktober 2015

National Folk Museum of Korea

Åsa Stenström
Västerbottens museum

Jag vill börja denna reserapport med att tacka för resebidraget som möjliggjorde deltagande i en mycket intressant och givande konferens arrangerad av ICOM COMCOL i Seoul den 26–31 oktober 2015. Medarrangörer var ICOM Korea och National Folk Museum of Korea.

Att anlända till Seoul, huvudstad i Sydkorea, var en omtumlande upplevelse. Flygplatsen låg en bit utanför själva staden och då man närmade sig och åkte genom Seoul tog det liksom aldrig slut på stad eller intryck. Olika byggnadsstilar avlöste varandra, gammalt mötte nytt, små hus mötte skyskrapor, tempel mötte shoppingcentrum, betong mötte trä. Den enstaka graffiti man såg bestod av små kaniner med stora ögon eller andra ”gulliga” motiv. Vi bodde på ett hotell i närheten av National Folk Museum of Korea som var konferensens värdmuseum (<http://www.nfm.go.kr/language/english/main.jsp>).

Att Sydkorea och Seoul är en relativt orolig plats i världen märktes redan i tidningsrubrikerna då vi kom till Seoul. Ett antal seniorer från Nordkorea hade beviljats en resa till Seoul för att besöka släktingar under en vecka och samma dag som vi anlände gick bussresan norrut igen. Gripande bilder på avsked mellan äldre släktingar fanns på förstasidan i tidningen, troligen kommer de aldrig mer att återse varandra. Under flera föredrag under konferensen berördes också Koreas strategiska läge mellan Ryssland, Kina och Japan, vilket har bidragit till många väpnade konflikter och bortförande av stora mängder konst- och kulturföremål från Korea till andra delar av Asien (och världen) genom historien. Det finns många privatsamlare i Sydkorea och därmed privata museer, som har startat i en ambition att köpa tillbaka eller bevara koreanskt kulturarv i landet. På den lista som finns upprättad i Sydkorea över ”nationalknoder” finns många privatsamlares konstverk eller föremål listade. En fara med detta kan ju vara att kommande generationer inte värdesätter föremålen på samma sätt, helst inte om ekonomin försämras och familjerna kanske känner sig/blir tvingade att sälja samlingar, vilket ju inte ger föremålen en fast/trygg plats för framtiden. De aktiva och engagerade privatsamlarna såg dock inte detta som ett problem utan sade att kommande generationer kommer att bevara samlingarna inom respektive familj. Framtiden får utvisa om det blir så.

Under andra världskriget drabbades 100 000-tals unga flickor (från ca 14 år och uppåt) av ett hemskt öde. De fördes till Japan för att hamna i läger som sexslavar (”comfort women”) för den japanska militären. Ett gripande föredrag om detta presenterades i COMCOL:s konferens i Celje 2014. Dagen innan konferensen började i Seoul träffades därför en stor del av de europeiska deltagarna för att besöka museet ”The War and Women’s Human Rights Museum” (<https://www.womenandwar.net/contents/home/home.nx>) i Seoul, där gripande och mycket viktiga utställningar om denna del av historien presenterades. Ett mycket bra bevis på hur viktigt ett museum kan vara då det gäller att lyfta svåra frågor, allvarliga ämnen och ge röst åt utsatta grupper i samhället. Museets chef öppnade museet för oss och berättade om arbetet för och med de utsatta kvinnorna. I Seoul sker varje onsdag sedan 1992 en demonstration framför japanska ambassaden, i syfte att få den ursäkt från Japan för övergreppen före och under kriget som de överlevande behöver för sin läkprocess. Både överlevande och många andra deltar i demonstrationen.

Konferensen 26-28 oktober

Den första konferensdagen inleddes med styrelsemöte för COMCOL, där jag är ledamot i styrelsen sedan Rio 2013. Innan styrelsemötet startade föregicks det dock av ett kort möte med chefen för museet och överlämnande av gåvor. Detta var vi förberedda på, att vid alla studiebesök ha med oss gåvor till institutionernas chefer, då det är en självklar del i bemötandet i Sydkorea. Då det formella var klart tog styrelsemötet vid. Övriga

konferensdeltagare fick under tiden guidning i ett palats alldeles i närheten av museet. Efter mötet fick alla en guidning av museets utställningar och en mycket trevlig guide, en äldre man, berättade med glimten i ögat om många koreanska traditioner både då och nu med utställningen som utgångspunkt.

Efter lunch öppnade så COMCOL:s konferens med några välkomsttal av museets representanter, ICOM Sydkoreas ordförande samt COMCOL:s ordförande. Konferensens tema var *Collecting and Collections – the politics and praxis of social, economic and intellectual sustainability*.

Som vanligt var COMCOL:s konferens indelad i olika sessioner och den första hade rubriken *What does sustainability mean for institutional collecting?* Konferensens första keynote speaker, Dr Kidong Bae från Hanvang University, inledde med att berätta om utvecklingen av samlingar och museer i Korea. Han följdes av ett intressant föredrag av japanska Yukiko Shirahara, som berättade om problemen i Japan inom museisektorn, då ekonomin inte längre är bra. Museerna är där tvingade att dra ned på både verksamhet och personal p.g.a. ekonomiska nedskärningar. Flera föredragshållare under konferensen hade tagit just det ekonomiska som ett fokusområde då det gällde hållbarhet, vilket är ett konkret problem för många museer över världen.

Under den första sessionen blev det några omflyttningar i programmet då tyvärr två av föredragshållarna inte kunde närvara på konferensen p.g.a. dödsfall i släkten samt problem med visum. Priscilla Banda från Zambia berättade dock intressant om utmaningar och möjligheter vid samtidsdokumentation hos olika stammar i Zambia som Lusaka National Museum arbetar med. Det handlar om att bjuda in aktörer och berätta olika berättelser från olika perspektiv. Just nu pågår en insamling om riter kopplade till döden.

Session två hade rubriken *What does sustainability mean for private collections?* och där berördes frågor om privata samlingar och hållbarhet. Många museer i Sydkorea är privatägda och har startats av eldsjälar. Ett sådant museum är Gansong Art Museum, grundat på 1930-talet av fadern till den andra keynote speakern Inkeon Chun och man fick en mycket bra inblick i hur många sydkoreanska museer kommit till.

Pascal Arts från Nederländerna föreläste också om ett mycket intressant digitalt projekt där privatsamlare av tennföremål har samlats kring uppbyggnaden av en interaktiv databas som byggts för att inkludera många privata samlingar och för att föra dialog kring tennföremål. Det som är specifikt för projektet är att det är museologiskt förankrat, så privatsamlarna får hjälp att tänka på sina samlingar ur ett museologiskt perspektiv, vilket berikar samlingarna och för privatsamlarna och det museologiska tänket närmare varandra.

Från Instituto Ricardo Brennand i Brasilien berättade Carlos Lima och Nara Calvão om de utmaningar som ligger framför institutet då ägaren och skaparen av institutet är mycket gammal och släktingarna inte är särskilt intresserade av att driva verksamheten vidare.

Nästkommande session kallades *Miscellaneous* och leddes av Eva Fägerborg, också styrelsemedlem i COMCOL från Sverige. Där diskuterade bl.a. Virginia Curry från USA om konstkännande, förfalskningsproblematik och vikten av kunskap att bedöma konstverk.

Under session fyra *What is the impact of collecting on sustainability of ecosystems and community?* hölls ett mycket intressant föredrag av Danielle Kuijten om hur man kan

involvera ett museums eller arkivs närområde i samtidsdokumentation och utställningsarbete och också lyfta känsliga och svåra teman i dialog.

Sista dagen på konferensen inleddes med session fem på temat *What are the proper (sustainable) methodologies of documenting the present in a participatory way?* Under den rubriken höll den tredje keynote speakern Peter van Mensch, ett mycket intressant och inspirerande föredrag med frågan om museer de facto utgör ett hot mot hållbarheten gällande kulturarv. Då ett föremål samlas in tas det som bekant ur sin ursprungliga miljö och musealiseras – och får en ny betydelse. Är det ett hot? Slutsatsen är dock att museer fyller ett behov – vi ska inte sluta samla!

Själv föreläste jag också under samma session på temat *Contemporary collecting and collections – sustainability and an intercultural participatory perspective in museum institutions*, där exempel på hur man kan arbeta inkluderande, interkulturellt och reflexivt lyftes utifrån vardagsexempel gällande samtidsdokumentation och samlingsutveckling vid Västerbottens museum. Lite kontroversiell blev en del i föredraget kring HBTQ-frågor då detta inte är politiskt korrekt i Sydkorea. Det visar dock på att olika delar av världen har kommit olika långt gällande dessa rättigheter och förhoppningsvis kanske några nya tankar skapades kring temat hos de sydkoreanska åhörarna.

Kipro Lagat från Kenya lyfte därefter massajernas rätt till sitt eget kulturarv då de utnyttjats i diverse reklamkampanjer och exotiserats utan att bli tillfrågade eller få ersättning. Nu arbetar man för att de själva ska dokumentera sin kultur och få ett eget museum.

Sessionen avslutades med ytterligare ett intressant föredrag av Greet Vandaerhagen och Sarah Eloy från Belgien kring temat *Participative developments of digital collections*, där inspirerande idéer om bland annat digitala fotosamlingar kombinerat med deltagande av närsamhället lyftes.

Den sista sessionen hade rubriken *On intangible heritage, collecting and sustainability*, där några sydkoreanska exempel lyftes.

Därefter avslutades konferensen med COMCOL:s årsmöte där bl.a. verksamhetsberättelse och ekonomisk redovisning togs upp. Nya ”Internal rules” – stadgar – för COMCOL (där jag själv suttit med i arbetsgruppen) antogs också och lite medlemsfrågor lyftes liksom planerna för 2016 inklusive val av ny styrelse som kommer att ske i Milano 2016.

Hela arrangemanget var mycket professionellt genomfört och fikapauser och luncher var välordnade och goda. Ett welcoming party och ett closing party arrangerades av National Folk Museum, där det bjöds på musik vid välkommandet samt stora bufféer vid båda tillfällena. Då det regnade dag 1 fick vi dessutom med oss varsitt paraply hem. Omtanke och omsorg genomsyrade arrangemanget och vår ciceron, som hade valt att kalla sig för Stella i internationella sammanhang, hjälpte till med alla bestyr tillsammans med frivilliga studenter och anställda vid museet. Stella var också tolk och nyckelfigur på en efterföljande post-conference tour.

Några studiebesök anordnades också under konferensens gång, bl.a. till ett museum med en samling av verktyg, lås och mycket annat som drevs av en privatsamlare konstnär. Där bjöds vi också på buffé. Visning på en konsthall genomfördes också.

Post-conference tour 29-31 oktober

Ett 20-tal av konferensens deltagare följde med på den post-conference tour som anordnades av COMCOL:s samarrangörer. Den förlades i regionen runt Yeongwol i östra Sydkorea. Det var en lång resa att först komma ut ur Seoul och man fick en tydlig bild av hur stor stad Seoul egentligen är. Därefter började det kuperade landskapet – det är trädklädda kullar överallt och få plana ytor vilket gör att priset för plan mark att bygga hus på är högt. Under resans gång gjordes besök vid kung Danjongs grav, samt flera museibesök där man särskilt kan nämna två mycket fina museer med engagerade ägare. Det ena var *Joseon Minwha (Folkpainting) Museum* (<http://minhwa.co.kr>), med en fantastisk samling av folkkonst inklusive ett avskilt rum med åldersgräns ägnat åt erotiska motiv. Man arbetade vid museet aktivt för att främja fortsatt utveckling av folkkonsten och hade en årlig tävling och utställning av tävlingsdeltagarnas bidrag samt en barnverksamhet där barn fick lära sig måla folkkonst. Vi bjöds också på te och intressant dialog kring folkkonsten i Korea.

Det andra museet var *Museum of Ancient Asian Woodblock Prints*, med en lika sympatisk ägare och guide, som dessutom var buddhistmunk och hade ett tempel på sina ägor som han också visade. I museet hade de byggt ett arkiv som man kunde se in i, klimatstyrkt så att tryckblocken skulle ha bästa möjliga klimat. Ett sätt att visa mer än det som var utställt i övrigt. Deltagarna fick också prova att trycka egna tryck och blev bjudna på en buddhistisk måltid med alla (många) procedurer som hör till en sådan. Även detta museum har en barnverksamhet för att sprida tryckkonsten till nya generationer.

Ett besök vid Dong Gang Museum of Photography (http://www.dgphotomuseum.com/bbs/content.php?co_id=eng01_1) var också intressant. En mycket fin utställning med 1900-talsfotografi visades och de hade också utomhusutställningar.

Boendet under post-conference tour var förlagt till Dong Gang Cistar Resort, där det samtidigt pågick en annan internationell museikonferens (International Museum Forum) där vi deltog i middagar och som inbjudna gäster vid deras avslutningsbankett. Efter rundresan skildes vi åt i Seoul, fyllda med nya intryck och inspiration. Dessutom hade vi funnit nya vänner och kollegor över hela världen – där museidialogen bara har börjat! Nästa gång hoppas vi ses vid generalkonferensen i Milano 2016. Till dess ska också en publikation från konferensen finnas tryckt och färdig.

Avslutar härmed reserapporten med att än en gång tacka Svenska ICOM för resebidraget som gjorde det möjligt att delta i styrelsemötet och konferensen samt hålla mitt föredrag, nätverka och bygga internationella kontakter och kunskaper som kommer till användning i det dagliga arbetet vid Västerbottens museum i Umeå samt inom nätverket DOSS – Dokumentation av samtida Sverige (där jag är ordförande).

Stort tack!